



Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n lausunto valtionavustushankkeessa (VM212:00/2018) toimivan järjestöjaoston väliraportista

Järjestöjaosto on tehnyt 15 alustavaa ehdotusta ja kiinnostusta herättävää selvityksen kohdetta valtionavustustoiminnan kehittämiseksi ja digitalisoimiseksi. Kunkin ehdotuksen ja selvityksen kohteen yhteydessä mainitaan väliraportin sivunumero.

Järjestöjaoston väliraporttia koskevat yleiset huomiot

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry haluaa kiittää järjestöjaostoa hyvästä työstä ja mahdollisuudesta lausua väliraportista. Väliraportti on kattava ja ottaa hyvin huomioon niin rahoitusjärjestelmän kuin järjestökentän moninaisuuden. Kiitämme avointa valmistelua ja mahdollisuutta osallistua työryhmätyöskentelyyn. Valtionavustustoiminnan kehittäminen ja digitalisointi on iso, koko kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiin ja autonomiaan liittyvä uudistus, joten järjestökenttää on hyvä kuulla laajasti. Suomen Partiolaiset edustaa toisaalta suurta valtakunnallista kansalaisjärjestöä 65 000 jäsenellään ja toisaalta paikallistasolla täysin vapaaehtoisvoimin toteutettavaa lasten ja nuorten toimintaa.

Valtionavustustoimintaa koskevat yleiset huomiot

On selvää, että eri järjestöillä on erilaiset resurssit ja mahdollisuudet toimia ja hakea avustuksia, joten näemme tärkeänä periaatteena, että toimintamallit ja vaatimukset ovat avoimia, läpinäkyviä ja helposti ymmärrettäviä sekä mahdollisimman yhdenmukaisia. Pidämme tärkeänä, että uudistuksen myötä hallinnollinen työ järjestöissä ei lisäänty vaan pikemmin vähenee.

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista koskevat ehdotukset järjestöjaostolle valmistelun jatkamiseksi

Suomen Partiolaiset voi mielellään toimia yhtenä pilottijärjestönä, jos hankkeen jatkovalmistelussa sellaista tarvitaan

1 Monivuotiset toiminta-avustukset (s. 14)

Ehdotus: Rahapelituotoista valtionavustuksen saavien yhdistysten toiminta-avustuksissa eli yleisavustuksissa ja kohdennetuissa yleisavustuksissa siirryttäisiin monivuotisiin valtionavustuksiin.

Suomen Partiolaiset kannattaa tätä ehdotusta lämpimästi. Avustusten monivuotisuus olisi järjestöissä tehtävän työn jatkuvuuden ja ennakoinnin takia nykyistä järjestelmää parempi vaihtoehto, joka mahdollistaisi pitkäjänteisen toiminnan kehittämisen ja ylivuotiset projektit.

Järjestöjaoksen raportissa avustusten monivuotisuutta koskeva ehdotus rajoittuu yleisavustuksiin. Myös erityisavustusten kohdalla on tärkeää, että mahdollista jatkorahoitusta voisi hakea jo ajoissa ennen edellisen avustuksen päättymistä sellaisissa hankkeissa, joiden kohdalla potentiaali jatkorahoitukseen on. Vain tällaisella ennakoitavuudella voidaan välttää rahoituskauden vaihdoskohdan epätarkoituksenmukaiset haasteet, kuten avustetun toiminnan tilapäinen alasajo tai hanketyöntekijöiden määräaikaisten työsuhteiden katkeaminen. Esimerkki epätarkoituksenmukaisesta rahoituskauden vaihtumisen käytännön toteutuksesta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla oli nuorisovaltuustojen osaamiskeskusten vaihtuminen 2019–2020, jolloin edellisten osaamiskeskusten valtionavustus oli päättynyt ennen kuin uudet osaamiskeskukset oli valittu.

2 Valtionavustushakujen koordinointi (s. 15)

Ehdotus: Erillisten valtionavustushakujen määrään vaikutettaisiin parantamalla rahapelituotoista valtionavustuksia myöntävien ministeriöiden koordinaatiota.

Kannatettava ehdotus



Haluamme kiinnittää huomiota siihen, että koordinoinnin lisäksi kiinnitetään huomiota päätöksentekoaikatauluun. Nykyisin ministeriö ei sitoudu etukäteen tiettyyn päätöksentekoaikatauluun ja usein kuluvaan vuotta koskevia avustuspäätöksiä odotellaan pitkälle helmikuuhun tai jopa maaliskuulle. Toivomme, että jatkossa valtakunnallisten nuorisjärjestöjen yleisavustusten päätöksentekoaikataulu aikaistuu. Toivomme myös aiempaa reaaliaikaisempaa ja avoimempaa tiedotusta avustuksenhakijoille avustushakemusten käsittelyvaiheesta.

Koordinaation ei myöskään olisi syytä rajoittua pelkästään rahapeliuotoista jaettavaan avustuksiin.

3 Valtionavustusten digitaalinen haku ja raportointi (s. 15)

Ehdotus: Suositellaan, että valtionavustukset haettaisiin vuodesta 2024 alkaen vain digitaalisesti uudessa valtionavustustoiminnan tietojärjestelmässä.

Kannatettava ehdotus. Uuden tietojärjestelmän käyttökokemukseen ja saavutettavuuteen on tärkeä kiinnittää huomiota ja sitä on syytä testata kohderyhmällä ennen varsinaista käyttöönottoa. Suomen Partiolaiset ovat valmiita toimimaan yhtenä pilottijärjestönä digitaalisen järjestelmän osalta.

4 Valtakunnallisten keskusjärjestöjen rooli valtionavustustoiminnassa (s. 16)

Selvitetään, millä edellytyksillä valtakunnalliset keskusjärjestöt voisivat myöntää toiminta-avustusta jäsenjärjestöilleen. Samalla selvitetään, miten valtakunnalliset keskusjärjestöt voisivat siirtää saamaansa toiminta-avustusta edelleen jäsenjärjestöilleen ja arvioidaan eri hallinnonalojen valtionavustusten delegointikäytäntöjä.

Kannatamme, että toiminta-avustuksen siirtämiseen olisi yhdenmukainen menettelytapa eri hallinnonaloilla ja eri tilanteissa. Kiinnitämme huomiota siihen, että kaikki valtionavustukset olisivat siirrettävissä eteenpäin yhdenmukaisilla tavoilla. Esimerkiksi keväällä 2020 OKM:n koronatilanteen vuoksi myöntämät erityisavustukset järjestöille eivät olleet siirrettävissä piirijärjestöille, vaikka Suomen Partiolaisten normaalisti saama valtionapu on. Kesän 2020 peruuntuneet leirit ja siten tappiot kohdistuivat kaikki piirijärjestöille, joilla ei ollut mahdollisuutta tukea näin ollen saada.

Suhtaudumme varauksella siihen, että keskusjärjestöille annettaisiin mahdollisuus myöntää avustuksia. Näemme, että tässä on riskinä se, että viranomaisvastuu siirtyisi keskusjärjestöjen vapaaehtoisista koostuville hallituksille, jos keskusjärjestö siirtämisen sijasta myöntäisi avustuksen.

5 Rahapeliuottoja jakavien ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen (s. 17)

Järjestöjaosto on alustavasti vertaillut rahapeliuotoista valtionavustuksia myöntävien ministeriöiden (maaja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö) valtionavustusten ehtoja ja rajoituksia. Vertailun tarkoituksena olisi luoda kaikkien edellä mainittujen ministeriöiden ehdoille yhtenäinen rakenne ja tulkinta. Toimialan erityispiirteistä johtuvia perusteltuja haku-, myöntö-, käyttö- ja selvitysehtoja ei tarvitse sovittaa yhteen.

Pidämme hyvänä periaatteena, että toimintatapoja yhtenäistetään. Toivomme kuitenkin, että uudistuksen myötä hallinnollinen työ järjestöissä ei lisäänty, vaan pikemmin vähenee.

6 Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli (s. 18)

Ehdotus: Rahapeliuotoista valtionavustuksia myöntävät ministeriöt ottaisivat käyttöön valtionavustushankkeessa kehitettävän valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin sekä sitä tukevat menettelytavat ja yhteiset tietojärjestelmäpalvelut.

Olemme valmiita ottamaan uuden toimintamallin käyttöön. Toivomme, että järjestöt pidetään jatkossakin tiiviisti mukana valmistelussa.

7 Odottamattomien muutosten huomioon ottaminen (s. 18)

Ehdotus: Toiminta-avustuksen käytön aikana tapahtuvan odottamattoman muutoksen huomioonottaminen pidennettäisiin nykyisestä vuodesta kahteen vuoteen.



Kannatettava ehdotus. Koronan myötä nähtiin, että monilla järjestöillä oli mahdollisuus toimia ketterästi nopeasti muuttuvassa tilanteessa. Oli äärimmäisen arvokasta, että ainakin nuorisopuolella kerrottiin ajoissa, että jo myönnettyjä valtionavustuksia ei jouduta perimään takaisin, vaikka tilanne muuttui sekä valtion talouden että järjestöjen toimintamahdollisuuksien kannalta hankalaksi. Tämä antoi järjestöille mahdollisuuden jatkaa toimintaa ja keksiä uusia tapoja toimia pandemian keskellä.

8 Toiminnassa tapahtuvien olennaisten ja/tai odottamattomien muutosten ilmoittaminen (s. 19)

Ehdotus: Sujuvoitettaisiin valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan olennaisesta ja/tai odottamattomasta muutoksesta ilmoittamista ja muutosta koskevan päätöksen tekemistä.

Kannatettava ehdotus

9 Yhdistysten talouden ja toiminnan raportointi (s. 19)

Ehdotus: Yhdistysten valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan ja talouden raportointia yhdenmukaistettaisiin ottamalla käyttöön yhtenäiset asiakirjat.

Kannatettava ehdotus. Pidämme tärkeänä, että toimintatavat ja raportointivaatimukset ovat tiedossa, kun avustuksia haetaan ja myönnetään, eikä vasta raportointivaiheessa. Uusista tietotarpeista tulee tietää hyvissä ajoin, jotta järjestöt ehtivät kerätä tarvittavat tiedot ja kehittää omaa raportointiaan vastaamaan valtionapuviranomaisen vaatimuksia.

Pidämme myös tärkeänä, että ohjeistus on riittävän selkeää, jotta järjestöjen raportointi on keskenään vertailukelpoista ja toiminnan vaikuttavuutta voidaan arvioida yhtenäisin kriteerein.

10 Yhdistysten osallisuus ja vaikuttaminen (s. 20)

Selvitetään, miten valtionavustuksia myöntävät valtionapuviranomaiset ja valtionavustuksia hakevat yhdistykset toimisivat yhdessä valtionavustustoiminnan uudessa toimintamallissa. Yhteistyötä uudistettaisiin niin, ettei valtionavustusasioita käsittelevistä toimielimistä muodostu esteellisiä.

Suomen Partiolaiset pitää tärkeänä, että avustusten myöntäminen on avointa ja läpinäkyvää ja järjestöjä kohdellaan tasa-arvoisesti. Yhteistyön lisäämisen näemme myönteisenä, sillä on tärkeää, että valtionapuviranomaiset ymmärtävät rahoitettavan toiminnan luonteen.

Vaikka avustettavilta järjestöiltä voidaan vaatia toiminnan vaikuttavuutta, on silti tärkeää, että kansalaisyhteiskunnan toiminta säilyy riippumattomana julkisen vallan ohjauksesta. Tämän riippumattomuuden turvaaminen edellyttää yhdessä sovittuja mekanismeja, joilla julkisen vallan liiallista ohjaus- ja vallankäytön mahdollisuutta järjestöjen toimintaan ehkäistään.

11 Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsittely tiimeissä (s. 21)

Ehdotus: Suositellaan, että rahapelituotoista valtionavustuksia myöntävät ministeriöt käsittelevät valtionavustushakemukset ja -selvitykset sekä mahdollisuuksien mukaan koko valtionavustusprosessin tiimeissä.

-

12 Yleisavustusten ja erityisavustusten arviointikriteerit (s. 21)

Ehdotus: Yhdistysten yleisavustuksille ja kohdennetuille yleisavustuksille sekä erityisavustuksille määriteltäisiin selkeä tarkoitus.

Ehdotus: Yhdistysten yleisavustuksille ja kohdennetuille yleisavustuksille määriteltäisiin yhteiset arviointikriteerit.

Ehdotusta varten selvitetään, mitä yhdistysten yleisavustusten ja kohdennettujen yleisavustusten yhteisten arviointikriteerien käyttöönotto avustusharkinnassa edellyttäisi.

Ehdotukset ovat kannatettavia. Ehdotetut arviointikriteerit – toiminnan laatu ja laajuus, yhteiskunnallinen vaikuttavuus, osallisuuden vahvistaminen ja taloudellinen tarkoituksenmukaisuus – ovat Suomen Partiolaisten mielestä hyvät.

13 Yhteiset vastuullisuuskriteerit (s. 22)

Selvitetään, mitä yhteisiä vastuullisuuskriteereitä, tavoitteita ja lähtökohtia yhdistysten voitaisiin odottaa



Pidämme hyvänä lähtökohtana yhteisiä vastuullisuuskriteereitä tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestäväen kehityksen edistämiseksi. On hyvä, että raportissa on nostettu esiin, että kriteerit pitää olla selkeästi määriteltyjä, jotta tulkinta on yhtenäistä, vaikka toiminta eri järjestöissä on kovin erilaista.

14 Varainhankinta ja rahoituslähteiden yhteensovittaminen (s. 22)

Selvityksen lähtökohtana olisi, että yhdistyksen tulot eivät vähentäisi yleisavustusta tai kohdennettua yleisavustusta, vaan tulot otettaisiin pääsääntöisesti huomioon positiivisesti harkittaessa ja myönnettäessä avustusta, jos järjestön toiminta on ollut tuloksellista

Pidämme erittäin tärkeänä lähtökohtaa, että onnistumiset järjestön toiminnassa ja varainhankinnassa eivät leikkaa järjestöille myönnettyjen avustusten tasoa.

15 Taloustarkastajan tehtävä (s. 23)

-